

Камчыбек кызы Аида, Эл аралык
жогорку медицина мектебинин
гуманитардык дисциплиналар кафедрасынын окутуучусу

Камчыбек кызы Аида,
Международная высшая школа медицины, кафедра
гуманитарных дисциплин

Kamchybek kyzy Aida,
International Higher School of Medicine,
Department of Humanities

**ЖОГОРКУ ОКУУ ЖАЙЛАРДА КЫРГЫЗ ТИЛИН ЧЕТ ТИЛИ КАТАРЫ ОКУТУУДА
СТУДЕНТТЕРДИН СҮЙЛӨӨ КӨНДҮМДӨРҮН КАЛЫПТАНДЫРУУ ЖАНА
ЖЕҢИЛДЕШТИРҮҮ**

**ФОРМИРОВАНИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ
ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ КЫРГЫЗСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО В ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ**

**THE FORMATION AND IMPROVEMENT OF SPEECH SKILLS OF STUDENTS IN
THE TEACHING OF KYRGYZ AS A FOREIGN LANGUAGE AT HIGHER EDUCATIONAL
INSTITUTIONS**

Аннотациясы: Бул макала чет өлкөлүк студенттерге кыргыз тилинде сүйлөө көндүмдөрүн өнүктүрүүгө арналган. Анда кыргыз тилин үйрөнүүгө мүмкүнчүлүк берүүчү интернет технологиялар аркылуу билим берүүнүн инновациялык формалары жана сунушталуучу программалар каралат. Эң негизги маселелердин бири - чет элдик студенттердин кыргыз тилинде жогорку билим алууга болгон кызыгуусун жогорулатуу. Коммуникативдик ыкма окутуунун алгылыктуу багыттарынын бири болуп саналат. Ал баарлашууну үйрөнүүнүн маанилүү аспектилерин камтып, студенттердин өзгөчөлүктөрүн эске алууну талап кылат.

Коммуникативдик ыкма менен окутуу аркылуу баарлашуу үчүн жагымдуу шарттарды түзүүгө болот. Мисалы, чет өлкөлүк студенттерге кыргыз тилин окутууда коммуникативдик мотивация пайда болуп, сүйлөөнүн максаттуулугу камсыздалат жана мамилелер түзүлөт.

Ошондой эле тилди өздөштүрүүдө көңүл буруу керек болгон көндүмдөргө, атап айтканда, коммуникативдик ыкманын натыйжалуулугуна басым жасалат. Кыргыз тилин оңой жана жеткиликтүү ыкма менен үйрөнүү, окуучулардын тилге болгон кызыгуусун, жоопкерчилигин жана баарлашуу каалоосун жогорулатуу, ошондой эле чет элдик студенттердин суроо-талаптарын, анын ичинде интернет булактарынын жайгашкан жерин канааттандыруу максатында аракет кылынат.

Ачкыч сөздөр: Коммуникативдик ыкма; коммуникативдик мотивация; коммуникативдүүлүк; индивидуалдуулук; баарлашуу; маалымат, ыкма, технология.

Аннотация: Эта статья посвящена развитию навыков разговорной речи на киргизском языке у иностранных студентов. В ней рассматриваются инновационные формы обучения, основанные на интернет-технологиях, которые предоставляют возможности для изучения киргизского языка, а также предлагаемые программы. Одной из основных задач является повышение интереса иностранных студентов к получению высшего образования на киргизском языке.

Коммуникативный метод является одним из перспективных направлений обучения. Он охватывает важные аспекты изучения общения и требует учета особенностей студентов. Используя коммуникативный метод в обучении, можно создать благоприятные условия для общения. Например, при обучении киргизскому языку иностранных студентов возникает коммуникативная мотивация, обеспечивается целесообразность разговора и формируются отношения.

Также акцентируется внимание на навыках, которые необходимо развивать в процессе усвоения языка, особенно на эффективности коммуникативного метода. Цель состоит в том, чтобы сделать изучение киргизского языка легким и доступным, повысить интерес, ответственность и желание общаться у студентов, а также удовлетворить запросы иностранных студентов, включая доступ к интернет-ресурсам.

Ключевые слова: коммуникативный метод; коммуникативная мотивация; коммуникативность; индивидуальность; общение; информация, метод, технология.

Abstract: This article is dedicated to the development of conversational skills in the Kyrgyz language among foreign students. It examines innovative forms of education based on internet technologies that provide opportunities for learning the Kyrgyz language, as well as the proposed programs. One of the main tasks is to increase foreign students' interest in obtaining higher education in the Kyrgyz language.

The communicative method is one of the promising directions in education. It encompasses important aspects of learning communication and requires consideration of the students' individual characteristics. By using the communicative method in teaching, it is possible to create favorable conditions for interaction. For example, when teaching the Kyrgyz language to foreign students, communicative motivation arises, the purposefulness of conversation is ensured, and relationships are formed.

The focus is also placed on the skills that need to be developed in the process of language acquisition, particularly the effectiveness of the communicative method. The goal is to make learning the Kyrgyz language easy and accessible, to enhance students' interest, responsibility, and desire to communicate, as well as to meet the needs of foreign students, including access to internet resources.

Keywords: communicative method; communicative motivation; communicativeness; individuality; communication; information, method, technology.

Коммуникативдик техника баарлашуу мүмкүнчүлүгүнө өзгөчө багытталган. Тил боюнча ар кандай даярдыкты колдогон 4 "киттин" ичинен (окуу, жазуу, сүйлөө жана угуу) акыркы экөөнө көбүрөөк көңүл бурулуп келет. Коммуникативдик ыкма, баарынан мурда, баарлашуудан коркуу сезимин жоюу максатында иштелип чыккан. Грамматикалык конструкциялардын стандарттык топтому жана 600-1000 сөздөн турган сөз байлыгы менен куралданган адам бейтааныш өлкөдө жалпы тилди оңой эле таап алат. Бирок, кыргыз тилин чет тил катары окутууда коммуникативдик методду натыйжалуу колдонууга мүмкүнчүлүк берген бардык мыйзам ченемдүүлүктөр мурунтан эле үйрөнүлүп, калыптанган деп айтууга болбойт.

Бул ыкма тиешелүү түрдө изилденип жатат, бирок буга чейин башка чет өлкөлөрдө чет тилинде сүйлөөнү коммуникацияга багыттап окутуунун методикалык уюштуруу тажрыйбасы окумуштуулардыкы жетиштүү [1, 215 б.].

Коммуникативдик ыкма багыт катары илгертен эле пайда болгон жана башка окутуу тутумдарынын чегинде өсө берген жана анын пайда болушу объективдүү зарылчылыктан башка нерсе эмес. Бул муктаждык, биринчиден, билим берүүнүн максаты катары чет тилде баарлашуу жөндөмүнүн

өнүгүшүнө өбөлгө болгондон кийин, убакыттын өтүшү менен, салттуу түрдө колдонулуп келген окутуу методдору менен жаңы максаттын дал келбестиги баштапкы нерсе барган сайын айкыныраак, ачыгыраак сезилишин айгинелейт. Коммуникативдик окутуу усулунун өкүлү Е.И. Пассов коммуникативдүүлүк биздин окутуубузду негизги сапаттары жана өзгөчөлүктөрү боюнча байланыш процессине окшош кылып уюштуруш керек деп эсептеген [2, 83-бет.]. Коммуникативдүүлүк баарлашууну үйрөнүүнүн байланыш чөйрөсүндө пайда болушун камсыз кылат, б.а. жетиштүү шарттарда. Ушул шарттарды карап көрөлү. Биринчиси, ар бир студенттин индивидуалдуулугун эске алуу. Кантсе дагы, ар кандай адам экинчисинен өзүнүн табигый касиеттери (жөндөмдүүлүктөрү, көндүмдөрү, шыктануусу мындайча айтканда, мотивациясы), ошондой эле билим берүү жана сүйлөө иш-аракеттерин жүргүзүү жөндөмдүүлүгү, ошондой эле адам катары мүнөздөмөлөрү менен айырмаланат: жеке тажрыйбасы, иштин контексти (ар бир студенттин өзүнүн ишаракеттеринин топтому болот) ал алектенип жаткан иши, (адамдардын ортосундагы мамилелердин негизи болуп саналат), белгилүү бир сезимдердин жана эмоциялардын жыйындысы (бири өз шаарына сыймыктанат, ал эми экинчиси жок), анын кызыкчылыктары, статусу (кызматы) командадагы орду.

Коммуникативдик ыкма менен окутуу студенттердин ушул бардык өзгөчөлүктөрүн эске алууну камтыйт, анткени ушундай жол менен гана баарлашуу үчүн шарттарды түзүүгө болот: чет өлкөлүк студенттерге коммуникативдик мотивация пайда болот, сүйлөөнүн максаттуулугу камсыз кылынат, мамилелер түзүлөт ж.б. Экинчиден, коммуникативдүүлүк окуу процессинин сүйлөө багытында көрүнөт. Байланыш каражаты катары сүйлөөнү иш жүзүндө өздөштүрүүгө жол, тилди иш жүзүндө колдонуунун аркасында экенин так көрүүгө болот. Көнүгүү канчалык чыныгы байланышка окшош болсо, ошончолук пайдалуу болот.

Ошондуктан, "Зат атоочторду туура ордуна кой", "Сөздөрдөн сүйлөмдөрдү куруу" ж.б. окуу арсеналынан келип чыгышы абзел. Бардык көнүгүүлөр студенттин конкреттүү сүйлөө тапшырмасын аткарган жана конкреттүү сүйлөө тапшырмасын өзү аткарган жана маектешине максаттуу сүйлөө таасирин тийгизгендей болушу керек. Булар же шарттуу түрдө - сүйлөө же сүйлөө көнүгүүлөрү болуп саналат. Демек, маселе билим берүүдө диалогдорун уюштурууда эмес, кеп өнөктөштүгүн орнотууда деп эсептейм. Үчүнчүдөн, баарлашуу тренингдин функционалдуулугунан көрүнөт. Функционалдуулук, баарынан мурда, сүйлөөнүн лексикалык жана грамматикалык аспектилерин өздөштүрүүнүн методикасын аныктайт. Функционалдуулук сөздүн да, грамматикалык форманын да иш жүзүндө, аны жүзөгө ашыруунун негизинде өздөштүрүлүшүн божомолдойт: студент ар кандай сүйлөө тапшырмасын аткарат - ойду тастыктайт, укканына шек келтирет, бир нерсе жөнүндө сурайт, маектешүүнү иш-аракетке үндөйт жана бул керектүү сөздөрдү же грамматикалык формаларды үйрөнөт.

Функционалдуулуктун принципалдуу маанилүү көрүнүшү - бул ар бир курактагы студенттерди кызыктырган кырдаалдарга жана баарлашуу көйгөйлөрүнө негизделген материалдарды тандоо жана уюштуруу болуп саналат. Төртүнчүдөн, коммуникативдүүлүк кырдаалдык байланышты болжолдойт, б.а. бул кандайдыр бир сөз айкашынын коммуникаторлордун мамилелери, алардын ишинин контексти менен өз ара байланышы.

Чет өлкөдөн келип тил үйрөнүп жатышкан студенттерге "коммуникативдик" ыкманы эффективдүү жана грамматикадан лексикага, андан кийин консолидация көнүгүүлөрүнө өтүү принциби боюнча иштеген салттуу ыкмаларды керектүү деп эсептейм. Мисалга алсак сабак жандуу, кызытуу жана жеткиликтүү болуш үчүн, сабакта жандуу ой бөлүшүү, кызыктуу пикир алышуу керек. Жандуу жана кызыктуу пикир алышууга биринчи кезекте коммуникативдик ыкмага кайрылабыз. Андан кийин ошол "жандуу ой бөлүшүүнү" жазып, көз менен көрүп эстеп калуусун жандандыруу пайдалуу [5].

Бир темада жана белгилүү бир максатта ырааттуу, компетенттүү сүйлөй билүү - бул өнүккөн коммуникация жөндөмү деп аталат. Аны студенттерибизде кантип өнүктүрүү керек? Сүйлөө жөндөмүн өнүктүрүүнүн бир нече методикалык ыкмаларын карап чыгууга жана менин практикадагы мисалдарды карап чыгалы.

Окутуунун эң негизги максаты студенттердин коммуникативдик компетенттүүлүгүн калыптандыруу.

Коммуникация компетенттүүлүгү төмөнкү аспектилерди камтышы мүмкүн:

- тилди ар кандай максаттарда жана функцияларда колдонууну билүү;
- белгилүү бир коммуникативдик кырдаалга жана бул кырдаалдын катышуучуларынын өзүнө жараша тилдин кандайча өзгөрүшүн билүү (мисалы, формалдуу сүйлөө формалдуу эмес, оозеки жана жазуу жүзүндөгү сөздүн айырмасын билүү);
- ар кандай түрдөгү жана мүнөздөгү тексттерди түзүү, окуу жана түшүнүү (мисалы, аңгемелер, интервьюлар, диалогдор, баяндамалар);
- чектелген лексикалык жана грамматикалык базасы менен да сүйлөшүү жүргүзүү мүмкүнчүлүгү;

Бул негизинен чет тилин үйрөнүүдө ишке ашырылуучу негизги аспектилери болуп саналат.

Коммуникация көндүмдөрүнүн маанилүүлүгү

Азыркы учурда мындай ыкмалар негизинен чет тилдерин окутууда колдонулуп келе жатат. Кыргыз тилчи окутуучулар үчүн кыргыз тилин чет тили катары окутууда коммуникация ыкмасын жападан жалгыз, активдүү туура ыкма катары карайм.

Билимдерди текшерүүнүн тесттик же сынак формасын окутууга киргизүү коммуникативдик компетенцияларды калыптандырууда терс ролдорду көрсөтө алды. Студенттер азыраак сүйлөй башташты, аларга жазуу жүзүндө жооп берүү оңой жана жооп бергенде жакшыраак мүмкүнчүлүк боло баштаган. Бул жерде маанилүү ролду гаджеттердин үстөмдүгү ойноп, анда жооптордун жана талкуулардын ордуна кыска билдирүүлөрдү жаза башташты. Ошондуктан кыргыз тилин чет тили катары окутууда чет өлкөлүк студенттерге (кытай студенттерине) коммуникативдик ыкмаларды активдүү ишке ашырууга аракет кылууну эске алдым. Бул жол-жоболор жана ыкмалар студенттерге жакшы жардам берет деген ишеничтемин:

- сүйлөө көндүмдөрүн өнүктүрүү
- ой жүгүртүүнү активдештирүү
- билим берүү мотивациясын жогорулатуу
- эл алдында сүйлөө жөндөмүн өнүктүрүү
- байланыш процессинин катышуучуларынын өз ара аракеттенүүсүн жеңилдетүү.

Коммуникация көндүмдөрүн өнүктүрүүнүн ыкмалары:

Байланыш ыкмалары топтук иштерге ылайыктуу (4 кишиден турган мини группаларда да колдонсо болот). Бирок мен аларды жекече окутууда колдонууга да жетишем: дал ошондо мен “экинчи студенттин” ролун аткарам, билсе, студент экөөбүз чогуу окуйбуз, аны мен окутпайм. Андыктан, келгиле, байланыш көндүмдөрүн өнүктүрүү үчүн кээ бир кызыктуу ыкмаларын жана ыкмаларын карап көрөлү.

“Дебат” ыкмасы

Дебат ыкмасы – бул коммуникация көндүмдөрүн өнүктүрүү менен бирге сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүүгө да салым кошот, анткени каршылаштарынын көз карашын угуу менен студент фактыларды талдоо жана башка адамдын пикирин кабыл алуу жөндөмүнө ээ болот. Дебатты уюштуруу үчүн эки жооп бере турган суроо даярдайбыз - ооба же жок. Студенттерге суроонун үстүнөн ой жүгүртүп, аны жупта (үчтөн) талкуулоого убакыт беребиз. Ар ким бир тарапты алат. Ар бир студент өз командасын колдоо үчүн сүйлөп, кошумча аргументтер келтире алат. 10-15 мүнөт талаш-тартыштан кийин, айтылган идеяларды жана аргументтерди талдоо менен жыйынтыктайбыз. Топтун мүчөлөрү талкуу учурунда ролдорду алмаштыргысы же башка командага өтүүнү кааласа болот [3]. “Ролдук оюн” ыкмасы

Ролдук оюнду өткөрүү үчүн анын ар бир катышуучусу өзүнүн ролун, мазмунун жана оюндун максатын так билиши керек. Ролдук оюндун максаты – конкреттүү турмуштук кырдаалга болгон мамилени аныктоо, оюн аркылуу тажрыйба топтоо. Мындай оюндар белгилүү жөндөмдөрдү өнүктүрүү үчүн да колдонулат. Ролдук оюндун жүрүшүндө катышуучулардын ортосунда көйгөйлүү кырдаалга ылайык милдеттүү мазмундагы ролдор бөлүнөт. Бул көйгөйдү ар кандай көз караш менен кароо үчүн студенттерди топторду түзүүгө чакырабыз. Ар бир топко тандалган ролдун көз карашынан кырдаалды

карап чыгуусу, бул маселе боюнча өз позициясын иштеп чыгуу жана билдирүүсү сунушталат. Ролдук оюн студенттердин өз алдынчалыгынын, чыгармачылык потенциалынын көрүнүшүн стимулдайт. Студент алган «ролдогу кырдаалды жашоо» аркылуу реалдуулукту туурап, «чындыктагыдай» аракеттенүүгө мүмкүнчүлүк берет. Студент чыныгы жашоодогу жүрүм-турумду окшоштуруп алып, ролду ойногонго чакырабыз.

Жасалма жол менен түзүлгөн көнүгүүлөр тил колдонуучусун түзбөйт жана тилди ушул ыкманы колдонуп үйрөнгөн адам туура эмес сүйлөмдү сүйлөбөй, унчукпай коёт. Ал эми "коммуникативдүүлүк", тескерисинче, тилди "чечүү" үчүн иштелип чыккан. Коммуникативдик ыкма бардык тилдик көндүмдөрдү - сүйлөө жана жазуудан окуу жана угууга чейин өнүктүрөт. Грамматика тилдеги баарлашуу процессинде өздөштүрүлөт: чет өлөдөн келген студенттер адегенде сөздөрдү, сөз айкаштарын, тил формулаларын жаттап, андан кийин гана алардын грамматикалык мааниде эмне экендигин түшүнө башташат. Максаты – чет өлкөлүк студентти кыргыз тилинде эркин гана эмес, туура сүйлөөгө үйрөтүү. Жаңы сөздөрдүн эрежелери жана мааниси окутуучу тарабынан студенттерге белгилүү болгон лексиканын, грамматикалык түзүлүштөрдүн жана туянтмалардын жардамы менен, жаңсоолор жана мимика, сүрөт жана башка көрсөтмө куралдардын жардамы менен түшүндүрүлөт.

Соңку 15 жылдын ичинде жаңы маалыматтык технологиялар, интернет, уюлдук телефондор, планшеттер пайда болушу менен, бул жетишкендиктерди жеке жашообузга киргизүү менен ишибизде чоң өзгөрүүлөрдү пайда кылды. Технологиялык чөйрөдөгү өзгөрүүлөр билим берүү чөйрөсүндө гана чагылдырылбастан, андагы болуп жаткан процесстерге түздөн-түз таасирин тийгизип келүүдө жана көрсөтүүдө. Демек, билим берүүнүн инновациялык формаларын өркүндөтүү, биринчи кезекте, ушул аспектилерди чыңдоо жолуна түшүп жаткандыгы бекеринен эмес. Бүгүнкү күндө билим берүү тармагында, кесипкөй дүйнөдө маалыматтык технологияларсыз (IT) элестетүүгө мүмкүн эмес. Окутуучу менен студенттердин ортосунда кызматташуу жана байланышта болуу, бул эң акыркы маалыматтык технологиялар аркылуу жана алмаштыргыс куралы болуп калды. Кесиптик чөйрөдө, кесип жөнүндө акыркы маалыматтарды алууга жана кесиптештери менен ой бөлүшүүгө, баарлашууга мүмкүнчүлүк берилип келет. Студенттер мындай технологияларды өз сабактарында интеграциялап, колдон келишинче чагылдырып, колдонулуп келишет. Өз кесиби боюнча студенттер: электрондук почта, Интернет булагы жана байланыш каражатыктары, виртуалдык конференциялар, симуляциялык программалар же мобилдик технологиялар аркылуу колдонушат. Салттуу магнитофондордон же CD каражаттардан баштап, интерактивдүү доска, маалыматтык коммуникациялык технологиялар (МТК), мобилдик жана башка технологиялары, 3D виртуалдык чөйрөлөрдү камтыган инновациялык технологияларга чейин окутуучулар сабактарында ийгиликтүү колдонулуп келишет.

Билим берүүнүн инновациялык формаларын жалпысынан эки топко бөлүүгө болот: Интернет технологияларына жана компьютердик технологияларга негизделген билим берүүнүн инновациялык формалары. Өз кезегинде, Интернет технологияларына негизделген билим берүүнүн инновациялык формалары синхрондуу жана асинхрондук болушу мүмкүн. Синхрондуу видеоконференциялар, реалдуу убакыт режиминде баарлашууларды камтып, баарлашууну камсыз кылат. Мисалы, Skype, Meet, Zoom, Telegram, WeChat, Voov meeting программаларын колдонуп, онлайн конференцияларды жана телефон байланышын өткөрүгө болот. Бул технологияны колдонуу оңой, окутуу үчүн убакытты жана финансылык чыгымдарды да кошумча талап кылбайт, анткени ал ар бир адамдын күнүмдүк жашоосуна бекем кирип калды. Тиешелүү техникалык мүмкүнчүлүктөргө гана талап кылынууда .

Компьютерлерди, Интернетти, ТВ программаларын, гезит, журналдарды ж.б. колдонсо болот. Мунун бардыгы студенттердин кыргыз тилинин тарыхына, маданиятына, салттарына болгон кызыгуусун ойготууга өбөлгө түзөт.

Кыргыз тили чет тил катары окутууда окутуучу студенттерге бири-бири менен жуп болуп, топ-топ болуп баарлашкан кырдаалды жаратат. Бул сабакты ар тараптуу кылууга болот. Топто иштөө менен студенттер сөздүн көз карандысыздыгын көрсөтүшөт. Алар бири-бирине жардам бере алышат, маектештердин айткандарын ийгиликтүү оңдой алышат. Сабакта окутуучу баарлашууну уюштуруучунун функциясын аткарат, жетектөөчү суроолорду берет, катышуучулардын оригиналдуу пикирлерине көңүл бурат, талаштуу маселелерди талкуулоодо арбитрдин ролун аткарат.

Коммуникативдүүлүктүн айырмачылыгы, активдүү лексикага жана изилденген грамматикага ылайыкташтырылган тексттерди жана диалогдорду окутуунун ордуна, негизги ыкма катары студенттердин максималдуу деңгээлге көтөрүлүшүнө шарт түзүп берүү менен, чыныгы турмуштагы кырдаалды туурап колдонуп, сүйлөөгө түрткү берүү. Акырында, ар бир адам мазмундуу темада, мазмундуу баарлашууга алыпкелет. Аудиторияда көпчүлүк учурда сүйлөө кеби жүрөт (бирок сөзсүз окууга жана жазууга дагы көңүл бурулат). Ошол эле учурда мугалимдер аз сүйлөп, көп угушат, болгону студенттердин ишмердүүлүгүнө багыт берип турушат.

КОЛДОНУЛГАН АДАБИЯТТАРДЫН ТИЗМЕСИ:

1. Биялиев К.А. Жогорку окуу жайларында кыргыз тилин башка улуттарга окутуу методикасы, - Бишкек, - 2002, - 215 б.
2. Добаев К.Д., Асанакунов Т.А. Кыргыз тилин өзгө тил катары окутуу методикасынын айрым маселелери, -Бишкек, -2006. -83 б.
3. Московкин Л.В. О значимости исследований по истории методики [С] // Русский язык и литература во времени и пространстве: материалы XII Конгресса международной ассоциации преподавателей русского языка и литературы / под ред. Л. А. Вербицкой, Лю Лиминя, Е. Е. Юркова. —Шанхай: Шанхайское образоват. изд-во иностр. языков, 2011. Т. 3. — С 541.
4. Щукин А.Н. Методы обучения в истории преподавания русскому языку как иностранного (теория и практика) [С] // Русский язык и литература во времени и пространстве: материалы XII Конгресса международной ассоциации преподавателей русского языка и литературы / под ред. Л. А. Вербицкой, Лю Лиминя, Е. Е. Юркова. Шанхай: Шанхайское образоват. изд-во иностр. языков, 2011. Т.3. -С. 280–287.
5. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков: учебное пособие -М., 1981. — С 215.
6. Пассов Е.И. Термины и система методики, или как мы говорим и пишем. -СПб., 2009. — С 352.